

Esnaf Dernekleri ve Esnaf Dernekleri Birlikleri Kanunu

(Resmî Gazete ile ilânı : 3 . V . 1949 - Sayı : 7197)

No.
5373

Kabul tarihi
25 . IV . 1949

Bölüm : I

Esnaf Dernekleri

BİRİNCİ MADDE — Esnaf ile bunların yanlarında çalışanların meslekî, içti-mai ve iktisadi ihtiyaçlarını gidermek, mesleklerinde ilerlemelerini temin etmek, meslekî ahlâk ve tesanüdü korumak, müsterek, verimli ve ahenkli çalışmayı sağla-mak amaçlarıyla kendi aralarında birlikte veya ayrı ayrı kurabilecekleri dernekler bu kanun hükümlerine tâbidir.

Esnaf olmyanlarla esnaf yanında çalışmyanlar esnaf derneklerine üye olamı-yacakları gibi dernek üyesi olupta bu vasıfları devamlı olarak kaybedenler der-nekten çıkarılırlar.

Bu kanunda sarahat olmyan hallerde Kanunu Medenin derneklerle ilgili hü-kümleriyle Dernekler Kanunu hükümleri uygulanır.

İKİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı sanat, meslek ve hizmet erbabı bu ka-nun tatbikatında «Esnaf» sayılırlar :

A) Sabit ve seyyar olarak el emeğini ve sanatını kullanmak ve bizzat çalışmak suretiyle veya muharrık kuvvet kullananlarda üçü, kullanmyanlarda sekizi geç-memek üzere kendisinden başka çalıştırdığı kimselerle elde ettiği mamul veya hiz-meti kâr ve zararı kendine ait olmak şartıyla satışa arzeden «Sanat erbabı» (Şe-kerci, tathıcı, lokantacı, aşçı, lekeci, kunduracı, berber, terzi ve fırıncılarla benzer-lerinde çalıştırılan başka kimselerin sayısına bakılmaz. Ancak tacir vasfı galip tüccar terzilerle hazır elbiseçiler ve konfeksiyoncular, ekmek fabrikaları ve toplu imal ve istihsalde bulunan benzerleri, esnaf sayılmaz);

B) Tacir vasfını haiz olmyan «Meslek erbabı» (Küçük tacirler dâhil);

C) Şoför, arabacı, kayıkçı, mavnacı ve hamal gibi alet veya vasıtalarla iş gö-ren «Hizmet erbabı».

ÜÇÜNCÜ MADDE — Her esnaf derneği; kendi adını, merkezini, kurucuları-nın adlarıyla ikametgâhlarını, kuruluş maksatlarını, vazife ve yetkilerini derneğe girme ve dernekten çıkma ve çıkarılma usul ve şartlarını derneğe dâhil olanların hak ve vecibelerini, derneğin hukukan temsil ve ilzamını, organların çalışma ve toplanma şekil ve usulleriyle derneğin idare ve murakabesine ait usulleri, dernek hesaplarının tutulması şekil ve şartlarını, dernek kararlarına riayet etmiyen üye-lere tatbik olunacak müeyyideleri, bunlara itiraz yollarını ve bu husustaki karar-ların kesinleşmesi şartlarını, derneğin fesih veya tasfiyesine ait hükümleri ve yapı-lacak değişikliklerin ne suretle olacağını gösteren ve derneğin maksat ve gayesiyle ilgili sair hükümleri ihtiva eden bir ana sözleşme ile kurulur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Esnaf dernekleri; ana sözleşmelerini, Dernekler Kanununun 4 ncü maddesine tevfiakan mahallin en büyük mülkiye âmirine vermekle tüzel kişiliği iktisap ederler. Bu ana sözleşmeler Ekonomi ve Ticaret Bakanlı-ğına gönderilir. Bakanlık bir ay zarfında mahallin en büyük mülkiye âmiri tara-

findan tetkikatını yaparak Dernekler Kanununa tevfikan işlem yapar.

Ana sözleşmelerde yapılacak değişiklikler de aynı usul ve hükme tâbidirler.

BEŞİNCİ MADDE — Esnaf Derneklerinin organları şunlardır :

- A) Genel Kurul;
- B) Yönetim Kurulu;
- C) Denetçiler;
- Ç) Haysiyet Divanı.

ALTINCI MADDE — Genel Kurul Derneğe üye olanlardan teşekkül eder.

YEDİNCİ MADDE — Genel Kurulun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- A) Yönetim Kurulu üye ve yedeklerini seçmek;
- B) Denetçileri ve yedeklerini seçmek;
- C) Haysiyet Divanı üyelerini ve yedeklerini seçmek;
- Ç) Gelir ve gider tahminlerini ihtiva eden bütçe ve çalışma programını onamak veya reddetmek;
- D) Kesinhesapları kabul veya reddetmek;
- E) Yıllık raporları tetkik ve yönetim kurulunu ibra etmek;
- F) Mesuliyeti görülen yönetim kurulu üyeleri aleyhine dâva açılmasına karar vermek;
- G) Meslekî gelişmeler için her çeşit kararlar almak;
- H) Ana sözleşmede değişiklik yapmak;
- I) Esnaf kulüpleri, müzeler, kütüphaneler, hastaneler, dispanserler ve üye için kredi müesseseleri ve daimî sergiler ve benzerlerinin açılmasına, dernek üyelerini, primi kendilerine ait olmak üzere, grup halinde sigorta ettirmeye karar vermek;
- İ) Dernek birliği kurulmasına veyamevcut birliğe iltihaka veya bu birlikten çıkmaya karar vermek;
- J) Derneğin birliğe gönderilecek üyelerini ve yedeklerini seçmek;
- K) Derneğin feshine karar vermek.

SEKİZİNCİ MADDE — Genel Kurul yılda bir defa, ana sözleşmede gösterilen tarihte muayyen mahal ve saatte âdiyen toplanır. Üyelerin % 20 sinin istekleri veya yönetim kurulunun veyahut denetçilerin gösterecekleri lüzum üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir.

Ana sözleşmenin tadilinden maada hususatta karar;

Toplantıda hazır bulunan üyelerin yarısından bir fazlasının çoğunluğu ile verilir.

Ana sözleşme tadilinde ise üçte ikisinin çoğunluğu şarttır.

Toplantılarda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının bir temsilcisi müşahit olarak bulunur.

DOKUZUNCU MADDE — Yönetim Kurulu, Genel Kurul tarafından bir yıl süre için gizli oyla seçilecek olan en çok yedi üyeden ibarettir.

Dernek, esnaf ile esnaf yanında çalışanlardan terekküp ediyor ise Yönetim Kurulunun en az iki üyesi esnaf yanında çalışanlardan seçilir.

Yedekler de aynı miktar ve nispette seçilir. Açılan üyeliklere bu tertip sırasıyla yedekler getirilir.

Yönetim Kurulu, birisi başkanlık diğeri muhasebe işlerine bakmak üzere üyeleri arasında iş bölümü yapar.

ONUNCU MADDE — Yönetim Kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- A) Derneği temsil etmek ve icabında bu temsil yetkisini kurul üyelerinden bir veya bir kaçına vermek;
- B) Genel Kurul tarafından alınan kararları yerine getirmek;
- C) İmza yetkisini haiz kurul üyelerini tâyin etmek;
- Ç) Dernek memur ve müstahdemlerini tâyin, terfi, tecziye etmek ve işten çıkarmak;
- D) Gelecek yılın gelir ve gider tahminlerini ihtiva eden bütçe ile çalışma programını hazırlamak ve Genel Kurula sunmak;
- E) Derneğe üye olanların meslek ve sanatlarında gelişmeleri için kurslar ve muvakkat sergiler açmak;
- F) Derneğe üye olanları ilgilendiren bilgi ve haberleri derleyip mensuplarına ulaştırmak;
- G) Genel Kurulu âdiyen ve olağanüstü toplantılara çağırarak;
- H) Muhtaç olan dernek mensuplarına doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık ve ölüm yardımı yapmak;
- I) İş Kanunu hükümleri mahfuz kalmak kaydıyla derneğe üye olanlar veya bunlarla müşterileri arasında çıkacak meslek ve sanata ait anlaşmazlıkları çözmeye çalışmak;
- İ) Dernek mensuplarını ilgilendiren malî, içtimai ve iktisadi hususları inceliyerek alınması gereken tedbirleri tesbit etmek ve bunların gerçekleştirilmesi için resmî ve hususi daire ve müesseseler nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunmak, dernek mensuplarını ilgilendiren kanun, tüzük ve talimatnameyi hazırlayan resmî daire ve müesseselere görüşlerini bildirmek ve muhtelif kanunlarla verilmiş ve verilecek görevleri yerine getirmek;
- J) Üyeleri arasında kooperatif kurulmasını teşvik etmek;
- K) Dernek mensuplarının meslek ve sanatlarını gösteren hüviyet varakası vermek ve bu vesikaların verilme ve geriahılma şekillerini tesbit etmek;
- L) Meslek ahlâk ve haysiyetini ihlâl eden dernek mensuplarını haysiyet divanına sevk etmek;
- M) Krediye muhtaç üyelerin bu ihtiyacını karşılayacak tedbirleri almak ve bu hususta Genel Kurula tekliflerde bulunmak;
- N) Derneğe kayıtlı olanların münferiden temin edemedikleri iptidai madde, makina, alet ve malzemenin dernek aracılığı ile alınıp bedeli mukabilinde tevziine karar vermek;
- O) İlk tahsil çağındaki çocuklarını okutamayacak durumda olan esnafın veya yanlarında çalışanların ilk tahsil giderlerini ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya karar vermek;
- P) Genel Kuruldan alınacak yetki dâhilinde gayrimenkul satın alınmasına, satılmasına, ipotek edilmesine, istikraz akdine ve sosyal yardımlarda bulunulmasına karar vermek;
- R) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının muvafakatiyle Milletlerarası sergi ve panayırılara ve meslekî teşekküllere katılma hususunu Genel Kurula arz etmek;
- S) Meslekî ve hukuki danışma yurtları açılmasına karar vermek;
- Ş) Medeni Kanun hükümlerine göre henüz rüşt çağında bulunmayan ve esnaf yanında çalışan çocukların da derneklerce temin edilen bütün sosyal hizmetlerden faydalanmalarını sağlamak.

ON BİRİNCİ MADDE — Yönetim Kurulu en az ayda bir defa toplanır ve başkanın çağırısı üzerine her zaman toplanabilir.

ON İKİNCİ MADDE — Denetçiler Genel Kurul tarafından bir yıl süre için gizli oyla seçilen en çok üç kişiden ibarettir.

Denetçilerin başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- A) Genel Kurul tarafından alınan kararların Yönetim Kurulunca yerine getirilip getirilmediğini araştırmak;
- B) Dernek muameleatının dernek ana sözleşmesi esasları dâhilinde yürütülüp yürütülmediğini denetlemek;
- C) Dernek muamele, hesap ve defterlerini en az üç ayda bir kontrol etmek;
- Ç) Yıllık kesin hesabı tetkik, imza etmek;
- D) Derneğin bir yıllık faaliyeti hakkında Genel Kurula rapor vermek;
- E) Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Haysiyet Divanı, Genel Kurul tarafından bir yıl süre için gizli oy ile seçilecek en az üç üyeden teşekkül eder.

Divan, gerek Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve denetçiler tarafından verilen ve gerek vazifesi icabı ıttıla peyda edeceği derneğe ve üyelere taallûk eden konuları müzakere eder ve karara bağlar. Bu kararlara karşı Genel Kurula itiraz edebilir. Genel Kurulun bu husustaki kararları kesindir. Kesinleşen kararlar Yönetim Kurulu tarafından icra edilir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Esnaf derneklerinin gelirleri :

- A) Derneğe gireceklerden ilk defa alınan kayıt ücretlerinden;
- B) Üyelerden tahsil olunan yıllık aidattan;
- C) Doğum, hastalık, sakatlık, ihtiyarlık ve ölüm halleri için alınabilecek yardım paralarından;
- Ç) Her çeşit bağışlardan;
- D) İlan ve neşriyat bedellerinden;
- E) Hüviyet varakaları bedellerinden;
- F) İptidai madde. makina, alet ve malzeme tevziatından alınacak masraf ve hizmet karşılığundan;
- G) Müteferrik gelirlerden ibarettir.

Bölüm : II

Esnaf Dernekleri Birlikleri

ON BEŞİNCİ MADDE — Esnaf dernekleri birleşerek bu kanun hükümleri dâhilinde «Esnaf birlikleri» kurabilirler. Esnaf dernekleri meslekî dernekler halinde vevahut muhtelif meslekler dernekleri yekdiğerleriyle birleşerek birlik kurabilirler.

ON ALTINCI MADDE — Esnaf Dernekleri Birlikleri 3 ve 4 ncü maddelerde yazılı olduğu gibi bir ana sözleşme ile kurulur.

ON YEDİNCİ MADDE — Esnaf Dernekleri Birliklerinin organları şunlardır :

- A) Genel Kurul;
- B) Yönetim Kurulu;
- C) Denetçiler.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Birlik Genel Kurulu, üyeliğe dâhil derneklerin

Genel Kurullarınca bir yıl süre için gizli oy ile seçilecek yedişer kişiden terekkiüp eder.

ON DOKUZUNCU MADDE — Birlik Genel Kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- A) Yönetim Kurulunu ve yedeklerini seçmek;
- B) Denetçiler ve yedeklerini seçmek;
- C) Derneklerin muhasebe ve muamele yönetmeliklerini yapmak ve kesinhesap tiplerini tesbit etmek;
- Ç) Esnafın iktisadi ve meslekî durumu hakkında rapor hazırlamak;
- D) Dernekler arasında beraberlik kurmak ve bunların tekâmül ve inkişafı için lüzumlu görülecek tedbir ve kararları almak;
- E) Birlik gelir ve gider tahminlerini ihtiva eden bütçeyi ve çalışma programını onamak;
- F) Birliğe ait kesinhesapları tetkik etmek ve onamak;
- G) Yönetim Kurulunu ibra etmek veya mesuliyeti görülen yönetim kurulu üyeleri hakkında takibata karar vermek.

YIRMİNCİ MADDE — Birlik Genel Kurulu, yılda bir defa ve ana sözleşmesinde gösterilen tarihte ve muayyen mahal ve saatte âdiyen toplanır ve birlik üyelerinin % 20 sinin istekleri veya yönetim kurulunun veyahut denetçilerin gösterecekleri lüzum üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir.

Ana sözleşmenin tadilinden maada olan kararlar toplantıda mevcut üyelerin yarısından fazlasının çoğunluğu ile verilir. Ana sözleşmenin tadili ise üçte ikinin çoğunluğu ile karara bağlanır.

Toplantılarda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının bir temsilcisi müşahit olarak bulunur.

YİRİMİ BİRİNCİ MADDE — Birlik yönetim kurulu, birlik genel kurulu tarafından bir yıl için gizli oyla seçilen yedi kişiden ibarettir.

Yönetim Kurulu kendi arasından bir başkan ve bir başkanvekili seçer.

YİRİMİ İKİNCİ MADDE — Birlik yönetim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- A) Dernekler arasında çıkacak anlaşmazlıkları çözmek;
- B) Yurt içinde ve yabancı memleketlerdeki esnafa ait mevzuatı, haberleri ve esnaf için faydalı türlü bilgileri takip ve bunları derleyip yayımlamak;
- C) Derneklerde yapacağı incelemeler üzerine tesbit edeceği aksaklıkların giderilmesi için alınması gereken tedbirleri derneklere bildirmek;
- Ç) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının muvafakatini aldıktan sonra Milletlerarası sergi ve panayırlara iştirak etmek;
- D) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının muvafakatiyle yabancı memleketlerdeki esnaf teşekküllerinin vekillik, mümessillik veya muhabirliğini kabul ve ifa etmek;
- E) İdari ve kazai makamlarla sair resmî dairelerce istenilecek her türlü malûmatı vermek;
- F) Yıllık faaliyetini hakkında Genel Kurula rapor vermek;
- G) Gelir ve gider tahminlerini ihtiva eden Bütçe ve çalışma programını genel kurula sunmak;
- H) Dernek mensuplarını ilgilendiren hususları inceliyerek alınması gereken tedbirleri tesbit etmek ve bunların gerçekleştirilmesi için resmî daire ve müesseseler nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunmak ve dernek mensuplarını ilgilendiren

kanun, tuzuk ve talimatnameleri hazırlayan resmî daire ve müesseselere görüşlerini bildirmek.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Birlik Yönetim Kurulu en az ayda bir defa kendiliğinden ve lüzumu halinde başkanın çağrısı ile her zaman toplanır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Esnaf Dernekleri birliklerinin muameleleri birlik yönetim kurulunca tâyin olunacak bir unumi kâtip tarafından yürütülür. Lüzumu halinde umumî kâtibe bir yardımcı da verilebilir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Esnaf dernekleri birliklerini yönetim kurulları başkanları temsil eder.

Yönetim kurulları başkan veya başkanvekilleri ile unumi kâtibin müşterek imzaları birliği ilzam eder.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Denetçiler, Genel Kurul tarafından bir yıl süre için gizli oyla seçilen en çok üç kişiden ibarettir.

Denetçilerin başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

A) Birlik Genel Kurulu tarafından alınan kararların Birlik Yönetim Kurulunca yerine getirilip getirilmediğini araştırmak;

B) Birlik muamelelerinin birlik ana sözleşmesi esasları dâhilinde yürütülüp yürütülmediğini denetlemek;

C) Birlik muamele ve hesap defterlerini en az üç ayda bir defa kontrol etmek;

Ç) Birliğin yıllık kesinhesaplarını tetkik ve imza etmek;

D) Birliğin bir yıllık faaliyeti hakkında Genel Kurula rapor vermek;

E) Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Esnaf Dernekleri Birliklerinin gelirleri; üye derneklerin üye adedleriyle üyeleri için tâyin edilen kaydiye ve yıllık aidat nispet ve miktarı üzerinden mütenasiben tâyin olunur.

Bölüm : III

Müşterek hükümler

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Dernek ve birliklerin feshi Kanunu Medeni'nin derneklere ait hükümlerine göre yapılır.

Bir dernek veya birliğin kendi kendisini feshe karar verebilmesi için toplanacak Genel Kurulda üyelerin en az üçte ikisinin hazır olması şarttır.

Bu nisap elde edilmediği takdirde ikinci bir toplantı yapılır. Bu toplantıda ikinci fıkrada yazılı nisap aranmaz. Fesih kararı hazır üyelerin üçte iki çoğunluğu ile verilir.

Feshine karar verilen dernek veya birlikler Ticaret Kanununun anonim ortaklıklara ait hükümlerine göre tasfiye olunurlar. Tasfiye neticesinde tahassül edecek paralar ana sözleşmede yazılı esaslara göre dağıtılır.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Esnaf dernekleri ile birlikleri Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının teftiş ve murakabesine tâbidir.

OTUZUNCU MADDE — Esnaf dernekleri ile birliklerinin organlarına dâhil bulunan üyeler ile memur ve hizmetlileri, derneklerle birliklerin paralarıyla para hükmündeki evrak ve senetleri ve sair malları aleyhine, kesinhesap, rapor ve diğer her çeşit evrak ve defterleri ve vesikaları üzerinde suç işledikleri takdirde bu

gibilere bu suçlarından ötürü Devlet memurları hakkında uygulanan cezalar verilir.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Esnaf Dernekleri ile birliklerinin memur ve hizmetlileri 3659 sayılı Kanuna bağlı değildirler.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bu kanunun yayımında mevcut 4355 sayılı Kanun ile teşekkül etmiş esnaf odaları ve bunlara bağlı meslekî teşekküller lâğv ve tasfiye edilirler.

Lâğvolunan esnaf derneklerinin mevcutları aynen veya paraya çevrilmiş ise nakdén, bu kanuna göre bir yıl içinde kurulacak olan esnaf derneklerine ve birliklerine Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tensibi ile ihtiyaca göre devrolunur.

Lâğvolunan odaların mevcut paraları bu devir yapılmaya kadar Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca gösterilecek bir bankaya yatırılır.

Lâğvolunan odaların evrak, defter ve kayıtları, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının murakabesi altında bulunmak üzere mahallin en yüksek idare âmirinin emirine tevdi olunur.

Esnaf odalarının yatılı okullarda, yurtlarda okutulmakta olan öğrencilerin bir yıllık tahsil masrafları okutan odanın parasından Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca ödenir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte esnaf odalarının henüz tahsil olunmamış aidat tahsil olunmaz ve infaz için icra dairelerinde bulunan oda kararları infaz edilmez ve icra takibi durdurulur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun yayımı tarihinde mevcut esnaf cemiyetleri bir yıl içinde bu kanun hükümlerine intibak etmeye mecburdurlar. İntibak etmeyen esnaf cemiyetleri münfesihi addolunurlar.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu ile ekinin ve tüzüğünün Esnaf Cemiyetlerine ve 4355 sayılı Kanun ile tüzüğünün esnaf odalarına ve meslekî gruplara ait hükümleri kaldırılmıştır.

OTUZ ALTINCI MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

29 Nisan 1949

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	26 . IV . 1949 ve 1/443
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 . IV . 1949 ve 4/390
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa
	:	14 13
	:	16 223,286
	:	17 20,80,81
	:	18 616:623,624:630